

אהלי טהרות

מסכת כלים פרק ט"ז מ"ד-מ"ז

פרשת שלח תש"פ

משולחן מלכים

משקה קודש מקבל טומאה

אפיה (מנחות דף ע"ד ב'). לא מיבעיא לרבי שמעון שאמר ששמן של רקיקין מושח אותם כמין כ"י ושאר השמן נאכל לכהנים ודאי שיש שמן קדשים קלים שנאכל בירושלים. אלא גם למ"ד מושח וחוזר ומושח עד שיכלה שמן שבלוג (שם ע"ה א') שהיו מכניסים את כל השמן לחלות, נראה שהוא למצוה בעלמא דהא לא משח כשר (מנחות דף י"ח א'). לפיכך הקדושה חלה על הרקיקין ועל השמן כל אחד לעצמו. וכן משמע בהא דשנינו (שם דף ע"ח ב') אין הלחם קדוש עד שיקרמו פניו בתנור, משמע שקדושת לחמי תודה תלויה רק בקרימת פנים בתנור, ואף רקיקין מתקדשים הם ושמן הנמצא בכלי כיון שקרמו פניהם ואין המשיחה מעכבת בקדושתם. ושפיר יש שמן קדוש בקדושת תודה חוץ למקדש והוא מקבל טומאה.

ואמנם אף שכן הוא ברקיקין של מנחה דעלמא, בתודה אין הדבר ברור. כי היתר לחמי תודה הוא ע"י הפרשת תרומת לחמי תודה, וצריך שיטול עשירית גם כנגד השמן. ואם יש שמן בעין מה יתיר אותו הרי אין תרומה אלא מן הלחם. והראב"ד בתו"כ צו פרשה ו' ו' כתב (שאפשר) שמודה ר"ש בלחמי תודה שמחזירים את מותר השמן לחלות, שאם לא מי יתיר מותר השמן לבעלים. (והיינו שאופה את הרקיקין קודם שלש את החלות ומושחן, ואת מותר השמן מכניס לעיסת החלות). וא"כ אין לנו שמן בפני עצמו בתודה. וצ"ת.

- 1 ותניא בתוספתא, הביאה הר"ש שם סוף פ"ק אין לך משקה הנוגע בשלישי טמא אלא קדש מקודש. היינו שדין זה אינו נוהג במשקה חולין שנעשה על טהרת הקודש אלא במשקה קודש דוקא.
- 2 ואלו דבריו שם, ראיתי להגר"א דמפרש דכל שהמים מוציאין הזיעה גם היא נהפכה לדיון משקין. וכדא דתני בתוספתא דמי פירות שנפל לתוכן מים כ"ש נהפכו כולן לדיון מים. ואפי' מאן דפליג התם, הכא שהמים מהוין את הזיעה מודה.
- 3 עי' חזו"א מנחות סי' כ"ה סק"ו ד"ה ובחלות שאפילו מדד שמן של לחמי תודה בכלי שרת לא קדש עד שחיסת הזבח.
- 4 עי' חזו"א שם סק"ג. (ועי' קרן אורה דף עה: דלא משח היינו שהכנים מקודם כל השמן בחלות).

עיוני כלים

הגאון הגדול ר'

בונים שרייבר שליט"א

פרק ט"ז משנה ד'

כל התלויות טמאין וכו', והדברים צ"ב דממ"נ אם הוא מחובר יהא טמא לכו"ע בכל גווי מדין כל המחובר לטמא טמא וכמבואר לעיל גבי אונקלי דרגש דטמא מדין מחובר, ואונקלי היינו תלוי, ויעוי' בתו"ט דכ' דמירי בלא מחובר, ואמנם מאידך אי באינו מחובר ומדין יד אתי' עלה א"כ מ"ט דר"מ, והא הלכה פסוקה היא דיד הוא רק בצריך לו, אבל הביאור בזה נראה בס"ד, דהא ר"מ ס"ל לעיל בפרק ה' דגזרו על כל המחובר לו הריהו כמורו ור"ש פליג, ונתבאר בס"ד לעיל בפרק ז' דשורש הפלוגתא הוא אם מה שהוא כלי אחד ואינו משמש אחד נמי מחשיבו לאחד, וממילא הכא בתלוי הא הוא יד

המשך בעצ"ב

דברי חכמים

הגאון הגדול ר' דוד פיינשטיין שליט"א

בדין כלים הבאים במידה

בכלים פט"ו מ"א תנן, השידה התיבה והמגדל וכו' והן מחזיקין ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש, הרי אלו טהורין. וכתב הר"ש, וזה לשונו – 'טהורין', דאיתקש כלי עץ וכלי עור לשק דמיטלטל מלא וריקן, וזה אינו מיטלטל מלא, דגדול יותר מדאי וכו', עכ"ל. והנה הרמב"ם בפ"ג מכלים ה"א כתב, וזה לשונו – כל כלי עץ העשוי לנחת, אפילו אינו מקבל אלא דבר מועט, אינו מקבל טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים. וכל כלי עץ שהוא עשוי להתלטל מלא וריקן כשק, אפילו היה מחזיק מאה סאה וכו', הואיל ואינו עשוי לנחת, הרי זה מקבל טומאה דין תורה כשאר כלי קיבול. וכל כלי עץ שהוא סתם וכו', והיה מחזיק ארבעים סאה בלח שהן כוריים ביבש, אינו מקבל טומאה כלל, לא מן התורה ולא מדברי סופרים, מפני שחזקתו שעשוי לנחת. ודברים אלו דברי קבלה הן, מפי השמועה למדו, מה שקשה שהיה מתלטל מלא וריקן, אף כלי עץ לא יטמא אלא אם כן היה מתלטל מלא וריקן, להוציא כלי עץ העשוי לנחת, עכ"ל. והמתבאר מדברי הרמב"ם, דיסוד הטהרה דכלי הבא במידה' הוא משום שהוא 'עשוי לנחת', ומה שהוא בא במידה אינו אלא סימן בעלמא שחזקתו שהוא עשוי לנחת. ולפי זה הדין נותן, דבכלי חרס ובכלי מתכות, דלא איתקשו לשק, וליתא בהו לתנאה דמיטלטל מלא וריקן, גם אם יהיו באים במידה יהיו טמאים. וכן הוא באמת מפורש בגמ' שבת דף פ"ג ע"ב, דספינה של חרס, אף על גב דאינה מיטלטלת מליאה וריקנית, הרי היא מקבלת טומאה. והכי נמי איתא בתוספתא כלים (ב"מ פ"ד ה"א), דכלי מתכות הבאים במידה, כגון השידה התיבה והמגדל, טמאין. וכן מתבאר מדברי התוס' בשבת דף מ"ד ע"ב (ד"ה מוכני), שכתבו שם, דתיבה שפתחה מצידה,

המשך בעצ"ב

הגאון הגדול ר' איתמר גרבוז שליט"א

פרק ט"ז מ"ו

בענין טומאת נבלי השרה

נבלי השרה טמאין ונבלי בני לוי טהורין.

הר"ש פירש דטמאים מדרבנן, ועל של מקדש לא גזרו כי היכי דלא גזור אמשקה בי מטבחיא, והרע"ב פירש דדרך המנגנים ליתן בתוכו המעות שמקבלים מבני אדם, אבל של בני לוי אינם עשויים לכך ולפיכך טהורין, וכ"כ הכס"מ בפ"ה מכלים ה"ג, וכתב שם המל"מ: הפירוש שכתב מרן הוא מדברי הרע"ב, [נ"ב, הך פירושא כבר כתבו הר"ש בכת"י, ומושם לקוחים דברי הרע"ב, וכנר' דגם הכס"מ העתיקים משם], ולפי דבריו טומאת הנבלים היא מה"ת ככל כלי שיש לו ב"ק, אך הר"ש שם כתב דטומאת הנבלים היא מדרבנן ועל של מקדש לא גזור, כי היכי דלא גזור אמשקה בית מטבחיא, ונראה דמה שלא ייחס מרן פירוש זה לרבינו, משום דא"כ הו"ל לבאר דטומאת הנבלים היא מדרבנן ומדסתם נראה דטומאתם היא מה"ת משום דיש לו ב"ק, וא"כ ע"כ לומר דנבלי בני לוי דהם טהורים משום דאינם עשויים לקבל, עכ"ד המל"מ.

והנה במש"כ המל"מ דמשמעות דברי הרמב"ם דהוי מה"ת, לכאוי יש לדייק איפכא, מדכתב לה הרמב"ם בהדי שאר דינים דהזכרו לעיל

המשך בעצ"ב

הגאון הגדול ר' בונים שרייבר שליט"א

המשך מעמ' א'

לכלי לתלותו בו, אבל הרי אינו מועיל לו בשימוש, דאדרבה כשתולין אותו הא אז אין משתמשין בו כלל ונמצא שהוא משמש לכלי בשעה שאין הכלי משמש, והשתא לרבנן כל מאי דיד מהני לפי שהוא משמש עם הכלי וממילא תלוי זה שאינו משמש עם הכלי כשהכלי משמש אלא רק כשאינו משמש ממילא אינו אחד עמו, אבל לר"מ דכל חיבור מהני אזי לדידך כל שהוא לצורך הכלי הוא טעם שייחשב חיבור שנחשב דבר אחד ואז שוב הוא מטמא גם אם אינו משמש עמו ורק דאם אין לכלי שום צורך בו אינו חיבור והוי כשני כלים אבל כל שיש לכלי צורך בו הוי עכ"פ חיבור ואהכי גם תלוי כזה נמי טמא.

משנה ה'.

רחת של גרוסות וכו' זה הכלל העשוי לקבלה טמא העשוי לכנוס טהור, והדברים צ"ב מאי נ"מ לשם מה הוא מקבל והא הוא למעשה עשוי לקבל, אטו מצות הן שהן צריכות כוונה, וכי בעי בזה מלאכה הצריכה לגופה, ולמה לא נימא דסיר עשוי לבשל וכיו"ב כמעט כל כלי הקיבול קבלתן היא למטרה מסויימת ומה נשתנה כינוס מיניי, ונראה בס"ד דהכוונה היא שהוא אינו אלא מזוין לצד ואינו מכניסו לתוכו ורק דצורת הזנתו היא נוחה יותר כשיש לו דפנות ואינו משמש כלל לקבלה.

משנה ו'.

נבלי השרה טמאים ונבלי בני לוי טהורין, מבואר הטעם לפי שזורקין לתוכו מעות ומבואר בר"ש שהוא מדרבנן, ואמנם בסיפא דמתני' מבואר בנקטמון ובטנון ואירוס שהם טמאים, וצ"ל דגם בהם מקבל מעות כדכ' במשנה אחרונה, ואכן אין עיקר שימוש לזה וטמא רק מדרבנן. רי"א האלית טמא מושב מפני שהאלית יושבת עליו, אבל לת"ק לא, וטעם הפלוגתא בזה נראה בס"ד דמהות הכלי אינו כסא למושב אלא שבדרך שימוש יושבים עליו בתורת חלק מהשימוש, ובה לר"י סגי שייחשב מדרס כיון שהוא עשוי לשימוש דניגון וזה נעשה בצירוף מדרס, אבל לרבנן אזלי בתר עיקר שימוש, והשיבה עליו היא חלק מהשימוש של הנגינה ואינה נחשב לכלי של מדרס, ויתבאר בס"ד בהמשך הפרקים בל"ג דוגמאות לזה.

מצודת החולדה טמאה ושל עכברים טהורה, ביאר הגר"א דבחולדה בעי לעורה אבל בעכברים לא, ולכאן מה בכך הא סו"ס הוא עשוי לקיבול העכבר, אבל כבר נתבאר בס"ד גבי טיטרוס דבית קיבול הוא רק היכא דשימוש הוא ע"י קבלה אבל היכא דשימוש הוא בצורה של אחיזה שהוא תופסו ומחזיקו זה אינו שימוש של קבלה, ואהכי מצודה זו שתופסת את העכבר באופן של תפיסה כנודע אינה בית קיבול, ורק דאם בעי לעורה אזי אחר לכידתה והריגתה הוא מחזיקה כאן לצורך העור וזה הוי אחיזה, והרמב"ם כתב הטעם בעכברין שאין לה בית קיבול ואין לה צורת כלי, ומכאן ראיא להב"ח הנ"ל דאם יש לה צורת כלי טמאה גם אם אין לה בית קיבול ואהכי איצטרך למימר תרוויהו הן דאין לה בית קיבול והן דאין לה צורת כלי.

הגאון הגדול ר' איתמר גרבוז שליט"א

המשך מעמ' א'

בפירקין דהוו פשוטין וטמאין רק מדרבנן, ומשמע דה"נ נבלי השרה טומאתן הוי רק דרבנן, וכ"ה להדיא בקר"ס שם דכל הטמאים דפרק זה הוו מדרבנן, [וטומאת רחת של גרוסות נמי הויא רק מדרבנן וכש"נ במשנה ה'].

אלא דיל"ע בדברי הר"ש דהא הדין דפשוטי כלי עץ טמא מדרבנן הוי דוקא כשהוא משמש אדם ומשמש משמשי אדם, וכש"כ התוס' בכ"ד, או ברחבין קצת דדמיון לכלי קיבול וכש"כ התוס' שם, וא"כ מהיכ"ת לטמא נבלי השרה. וראיתי בסדרי טהרות שביאר דאיירי דיש בהם ב"ק אלא דאינם עשויין לקבלה, וע"ז מהני הא דעשוין לשיר דטמא מדרבנן, ובנבלי בני לוי לא גזרו. וביאור הדבר הוא, דהא דהצריכו דיהא משמש אדם ומשמשי אדם או רחב קצת, היינו כדי לאשוויי ליה חשיבות כמו ב"ק, אבל היכא דיש לו ב"ק ורק אין עשוי לקבלה בזה טימא כל היכא דיש לו שימוש אחר, והענין יומתק יותר לפי"פ רפ"ו דהא דבעי עשוי לקבלה ל"ה דין בעצם השם ב"ק, אלא הוי הלכה בחשיבות כלי דבעי שיהא עשוי לקבלה, ומה"ט מהני הא דעשוי לשיר לאשוויי ליה חשיבות כלי, [ועמש"כ לעיל פי"א מ"ז בביאור דברי המים טהורים - בדעת הר"ש - דכה"ג דאית ליה ב"ק ועשוי לשיר יהא טמא (בכלי עץ) מדאורייתא מדינא דכל המשמיע קול טמא, וזה משוי ליה חשיבות כלי היכא דאית ליה ב"ק, יעוי"ש בארוכה, והך חידושה נסתר ממתני' - לפירוש הר"ש - דתנן נבלי בני לוי טהורין, אם לא דנדחוק דאיירי בנבל שאין לו ב"ק, והוא דחוק דבפשטות נבל יש לו ב"ק, (ולפ"ד הסדרי טהרות הנ"ל הרי ע"כ מייירי בכה"ג, דאל"כ גם מדרבנן אין מק"ט), אבל עכ"פ בהא דטמא מדרבנן מיהא שפיר י"ל כש"נ דאיירי ביש לו ב"ק ועשוי לשיר דכה"ג טמא מדרבנן].

כל המשקין טמאין.

כתב הרע"ב כל אחד משבעה משקין שהן וכו', מקבלין טומאה, ועיין משנ"א שכתב דהרע"ב נקט בזה כשיטת הרמב"ם (פ"א מטו"א ה"ד) דאין קב"ט אלא לוי משקין, אבל להראב"ד גם שאר מי פירות מקבלין טומאה ול"ד מוז' משקין, עיי"ש בכ"ד, אמנם יש לדון לפ"ד הצ"ח (סוגיות ר"ח סגה"כ אות פ"א) דגם הראב"ד אין כוונתו לזרם דאף מי פירות חשיבי משקין, אלא הן מקבלין טומאה רק מדין אוכל וכלשון הראב"ד "כעיקר הפרי", ונפ"מ דמי פירות לא יקבלו טומאה מאוכל מה"ת דאין אוכל מטמא אוכל, [וכן י"ל נפ"מ דבעי כביצה, וכן דבעי הכשר, עמש"כ בזה ברפ"ג דטהרות], וא"כ טומאת משקין באמת הוי רק בוי' משקין לכו"ע, ועמש"כ בארוכה ברפ"ג דטהרות. ומשקה בית מטבחיא טהורין.

ופי' הרע"ב שהם אינם מקבלים טומאה ולא מכשירים האוכלים לקבל טומאה, ובהג' הרש"ש העיר: לזה יש סתירה גלויה מסוגיא דפסחים ט"ז, והיינו דבסוגיא שם מבואר מה' רב ושמואל אם משקי בי מדבחיא דכן אף מטומאת עצמן או דכן מלטמא אחרים, דלרב היינו דכן ממש דס"ל טומאת משקין לטמא עצמן מדרבנן, וכי גזור רבנן ה"ד במשקין דעלמא אבל משקין דבית מטבחיא לא גזור, ושמואל ס"ל דטומאת משקין לטמא עצמן מדאורייתא, ולטמא אחרים מדרבנן, ולא גזור במשקי בית מטבחיא, ומבואר דהטעם דטהורין הוא משום דהוי מדרבנן, וא"כ כ"ז שייך בטומאה דכיון דהיא מדרבנן לא גזור על משקי בי מטבחיא, ולא לענין הכשר.

אמנם הנה הרמב"ם (פ"י מטו"א ה"ט"ז) פסק משקה בית המטבחים שבעזרה וכו' טהורין לעולם ואין מתטמאין ולא מכשירין, וד"ז הלכה מפי הקבלה, ומבואר דאע"ג דפסק דטומאת משקין לטמא עצמן מה"ת אפ"ה משקי בי מטבחיא טהורין, דהוי הלכה מפי הקבלה, והוא כשיטת רב פפא שם בפסחים (דף י"ז ע"ב) [אלא דצ"ע דבגמ' שם אסקו דברי ר"פ בקשיא, ועיין בזה בלח"מ ספ"א מפסוה"מ, ובצל"ח שם אות ק"ה], ומבואר בדברי הרמב"ם דההלכה היא גם דאינו מכשיר, (ועמד בזה בליקוטי הלכות שם בפסחים), והיינו דס"ל דל"ה הלכה לטהר המשקין דבי מטבחיא, אלא ההלכה היא דלא חשיבי משקה כלל, [ואזיל הרמב"ם בזה למעמיה דס"ל בפ"א מטו"א ה"ד דרך ז' משקין מק"ט, וא"כ ע"כ דההלכה היא דבי מטבחיא ל"ה משקה ולכן טהורין], ומה"ט נמי אינו מכשיר. וזוהי שיטת הרע"ב דאינו מטמא ואינו מכשיר וכדברי הרמב"ם. ובפסחים (דף י"ז ע"א) איתא דלא אמרו דכן אלא במקומן, והרמב"ם השמיט ד"ז, ועיין מה שצויין בזה בס' המפתח (פ"י מטו"א ה"ט"ז).

כל הספרים מטמאים את הידים.

הרע"ב כ' הטעם דגזרו דכל כה"ק מטמאין תרומה כדי שלא יניחו תרומה אצלן, וגזרו עוד שיטמא את הידים, ומשמע דמשום דהספר מטמא את התרומה לכן פוסל נמי את הידים, דכל הפוסל את התרומה מטמא ידים להיות תחילה, וכ"ה ברמב"ם (פ"ט מאה"ט ה"ה), ועמד במשנ"א ע"ד, דבגמ' שבת (דף י"ד ע"א) מבואר דהטעם דמטמא את הידים הוא משום דר' פרנך, שלא יאחזו הס"ת בלא מטפחת, עיי"ש. וכבר עמד בזה בתש' הגרעק"א (תש"נ ח').

חוץ מספר העזרה.

עיין ברמב"ם בפיהמ"ש שביאר דלא גזרו בספר העזרה שמפני מוראו וחשיבותו לא ישימו אצלו אוכלין, וכ"כ הרע"ב, [ולשיטתו דטעם הגזירה בידים היא משום גזירת תרומה], והרא"ש פירש דבמקדש לא גזור.

והרמב"ם (פ"ט מאה"ט ה"י) השמיט הך דינא דספר העזרה אמ"ט את הידים, ועמד בזה במל"מ שם,

המשך מעמ' א'

דחויא למדרס, אף על פי שבאה במידה, הרי היא טמאה, משום דבמיוחדים למדרס לא בעינן מיטלטל מלא וריקן, דלא איתקשו לשק. הרי דכל הטהרה ד'כלי הבא במידה' הוא רק משום שהוא עשוי לנחת, וזה שייך רק בהנך כלים דאיתקשו לשק, ואיכא בהו תנאה ד'מיטלטל מלא וריקן', אבל במדרסות, דלא איתקשו לשק, וליתא בהו לתנאה ד'מיטלטל מלא וריקן', באמת ליתא להטהרה ד'בא במידה'.

וכן הוא באמת מפורש בהמשך דברי המשנה כאן, דשאר כל הכלים, אף על פי שמקבלים יותר מארבעים סאה, הרי הם טמאים, משום שאינן עשויין ליטלטל אלא במה שבתוכן. הרי דבכלי העשוי להטלטל מלא וריקן, ליתא לדין הטהרה ד'בא במידה', והיינו כמו שנתבאר בדברי הרמב"ם, דכל הטהרה ד'כלי הבא במידה' הוא משום שהוא 'עשוי לנחת', ועל כן פשוט דבשאר כלים, שאינם עשויים לנחת, לא מהני מה דהם 'באים במידה' לטהרם.

***

אמנם בהשגת הראב"ד שם השיג על מה שכתב הרמב"ם דכלי עץ העשוי לנחת, אפילו אינו מקבל אלא דבר מועט, אינו מקבל טומאה, וזה לשונו - דבר זה אינו יודע מאין הוציאו, אלא משולחן של מקדש וממנו, שהקשו עליהם (חגיגה דף כ"ו ע"ב) 'כלי עץ שעשוי לנחת הוא', ואף על פי שאינן מקבלין ארבעים סאה בלח, ואינו מחזור, דהתם איסורא נמי איכא בטלטולם, עכ"ל.

וכמו כן השיג על מה שכתב הרמב"ם דכלי עץ שהוא עשוי להטלטל מלא וריקן, אפילו היה מחזיק מאה סאה, הואיל ואינו עשוי לנחת, הרי זה מקבל טומאה, וזה לשונו - למדה מספינת הירדן (שבת דף פ"ג ע"ב), ואולי לא כמו שהוא סובר, אלא מפני שספינת הירדן אין דרכה להורידה למים אלא טעונה, אבל שאר כלים אף על פי שפעמים מיטלטלין במילואן, כיון שאין דרכן בכך, אינן מטמאין, עכ"ל.

והיינו דמחלק הראב"ד בין דינא ד'עשוי לנחת' בכלי קטן, דלזה בעינן שיהא איסור בטלטולו, כלומר שאינו מיטלטל כלל, לבין דינא ד'עשוי לנחת' בכלי הבא במידה, דלזה בעינן שיהא דרכו להטלטל במילואו דוקא, אבל אם מתטלטל לפעמים גם ריקן, הרי הוא טהור.

וביאר אאמ"ר הגאון זצ"ל, דהראב"ד סבירא ליה דהטהרה ד'כלי הבא במידה' אינה מלתא ד'עשוי לנחת', אלא דין בפני עצמו הוא, דמשום גדלו ליכא ביה 'צורת כלי', ואין תורת 'כלי' עליו, אלא חשיב 'אוהל', ולכן אף על פי שפעמים מיטלטל במילואו, הרי הוא טהור.

אלא דלפי זה צ"ב מאי מהני מה דדרכו להטלטל במילואו שיקבל טומאה, הא מכל מקום הרי הוא 'בא במידה', ואין תורת 'כלי' עליו.

וכמו כן צ"ע בשיטת הראב"ד בזה, דאם איתא דטעם הטהרה ד'בא במידה' הוא משום דחשיב 'אוהל', וליכא תורת 'כלי' עליו, הרי לכאורה אין מקום לחלק בזה בין כלי עץ לבין כלי חרס וכלי מתכות, ואם כן תיקשי למה כלי חרס וכלי מתכות הבאים במידה טמאים.

***

והנה בפירוש הר"ש כאן הביא דרשת ה'תורת כהנים' פרשת שמיני (פ"ו ה"ה) - 'מכל כלי עץ, יכול אף השידה התיבה והמגדל וכו', תלמוד לומר 'מכלי עץ', ולא כל כלי עץ. יכול שאני מוציא דרדור עגלה וכו', תלמוד לומר 'כל כלי עץ' ריבה. ומה ראית וכו', ארבה דרדור עגלה וכו' שהן מיטלטלין במילואן, ומוציא אני את התיבה ואת השידה ואת המגדל וכו' שאינן מיטלטלין במילואן, ע"כ. ומבואר, דבאמת הוה סלקא דעתך למעט אף את דרדור העגלה, אף על פי שמיטלטל במילואו, כיון דעל כל פנים הרי הוא בא במידה, ורק דמקרא ד'כל כלי עץ' מרבינן דאף דהוא 'בא במידה', מכל מקום כיון שדרכו להטלטל במילואו, חשיב מיהא 'כלי', ומקבל טומאה.

ועיין בהשגת הראב"ד בפ"ג מכלים ה"ה שכתב, דהא דילפינן ב'תורת כהנים' פרשת שמיני (ריש פרשתא ז') מקרא ד'מכל כלי חרס' לרבות אהלים, היינו לרבות שידה תיבה ומגדל של חרס הבאים במידה, שהם כאהלים, שאינם צריכים 'צמיד פתיל' באוהל המת, אלא בכיסוי בעלמא הם מצילין באוהל המת, ואפילו הכי לענין אויר כלי חרס מיטמאין, ולא נחשוב אוירם כבית, אף על פי שהם כבית לענין הצלה, ע"ש. ועיין ברמב"ם פ"א מכלים ה"ט שכתב, דאפילו תיבה או מגדל וכיוצא בהן של מתכת, שהן מקבלין ארבעים סאה בלח או יתר, מקבלין טומאה, שנאמר 'כל דבר', ע"ש. הרי דאיכא ריבוי מיוחד לאשמועינן דכלי חרס הבא במידה מיטמא, וכמו כן איכא ריבוי מיוחד לאשמועינן דכלי מתכות הבא במידה מיטמא.

ואם כן הרי מיושבת היטב שיטת הראב"ד בזה, דבאמת טהרת כלי עץ הבא במידה הוא מחמת עצם היותו 'בא במידה', ולא רק משום דאינו מתטלטל מלא וריקן, ועל כן באמת הוה סלקא דעתך דאף דרדור העגלה שמיטלטל במילואו, ואף כלי חרס וכלי מתכות שלא הוקשו לשק, וליכא בהו תנאה ד'מיטלטל מלא וריקן', מכל מקום נוהג בהם דין הטהרה ד'בא במידה', ורק דמרבינן מקראי דאף דהם באים במידה, מכל

מקום מקבלים טומאה.

ובאמת בחדושי הרמב"ן בשבת דף פ"ג ע"ב מצדד לומר, דכל הבאין במידה טהורין, אף על פי שהן ראויין למדרס, ודלא כשיטת התוס' בשבת דף מ"ד הנ"ל, ולפי זה בעל כרחך צריך לומר דטהרת הכלים הבאים במידה היא מחמת עצם היותם 'באים במידה', ולא משום דאינם מתטלטלים מלאים וריקנים, שהרי מדרסות לא הוקשו לשק, וזה מתאים לשיטת הראב"ד, דדוקא בדרדור עגלה, ובכלי חרס ובכלי מתכות, מרבינן מקראי דאף דהם באים במידה, מכל מקום מקבלים טומאה, אבל במדרסות הבאים במידה, דליכא בהו ריבויא, הרי הן טהורין.

***

אלא דלהאמור תיקשי לשיטת הרמב"ם דיסוד הטהרה ד'כלי הבא במידה' הוא משום שהוא 'עשוי לנחת', למה לן הנך ריבויין לאשמועינן דכלים אלו הבאים במידה טמאים, תיפוק ליה דלא שייך בהו דין הטהרה ד'בא במידה', שהרי דרדור העגלה מיטלטל במילואו, ואינו עשוי לנחת כלל, וכלי מתכות לא איתקשו לשק, וליתא בהו לתנאה ד'מיטלטל מלא וריקן'.

אמנם באמת מבואר בדברי הרמב"ם בכמה דוכתי דכלים הבאים במידה חשיבי 'אהלים', ולא חשיבי 'כלים', וכמו שכתב בפ"ב מכלים ה"ב דכלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה הבאים במידה, הרי הם כאהלים, ואינם ככלים, ולפיכך חוצצים בפני הטומאה. וכן כתב להלן בפ"ג ה"ג דכלי עץ הבא במידה מביא וחוצץ, ולהלן בפ"ט סוף ה"ד ביאר הטעם, משום דכלי עץ הבא במידה כאוהל הוא חשוב, לא ככלים, ולפיכך חוצץ, ע"ש. ואם כן הרי גם לדידה צריכין להנך ריבויין לאשמועינן דדרדור העגלה, וכלי חרס וכלי מתכות, אף על פי שהם כלים הבאים במידה, ובעלמא אית להו דין 'אהלים', מכל מקום מקבלים טומאה.

ורק דנחלקו הרמב"ם והראב"ד בפירוש ה'תורת כהנים' הנ"ל, דהרמב"ם נקט דלולי דרשות ה'תורת כהנים' היה לנו לומר מסברא, דכלים הבאים במידה הרי הם כאהלים, וליכא בהו דין 'כלים' לענין דין קבלת טומאה, ורק דמרבינן מקרא ד'כל כלי עץ', דאף דרדור העגלה - שהוא כלי הבא במידה - חשיב 'כלי' לענין דין קבלת טומאה, ושוב הוה סלקא דעתך דבהך ריבויא נאמר דגם שידה תיבה ומגדל מקבלים טומאה, דהא חשיבי 'כלים' לענין דין קבלת טומאה, ולזה צריכין למיעוטא ד'מכלי עץ' ולא כל כלי עץ, לאשמועינן דשידה תיבה ומגדל - שהן עשויין לנחת - אינם מקבלים טומאה, משום דלא הוו דומיא דשק שהוא מיטלטל מלא וריקן, וכל כלי, אפילו קטן, העשוי לנחת, אינו מקבל טומאה. אולם הראב"ד סבירא ליה דמקרא ד'מכלי עץ' ולא כל כלי עץ ילפינן דכלים הבאים במידה הרי הם כאהלים לענין דין קבלת טומאה, ויתכן דמזה הוא דילפינן בעלמא דכלים הבאים במידה חשיבי כאהלים לכל דבר, ורק דמרבינן מקרא ד'כל כלי עץ' דאף דדרדור העגלה כלי הבא במידה הוא, מכל מקום כיון שהוא מיטלטל במילואו, הרי הוא מקבל טומאה.

באופן דנמצא, דלהרמב"ם איכא ילפותא מיוחדת דכלי עץ וכלי מתכות הבאים במידה חשיבי 'כלים' לענין דין קבלת טומאה, והא דשידה תיבה ומגדל טהורין הוא רק משום דעשויין לנחת, ולהראב"ד כלי הבא במידה חשיב 'אוהל' גם לענין דין קבלת טומאה, ורק בדרדור עגלה איכא ילפותא מיוחדת דמקבל טומאה.

***

והנה בחדושי הריטב"א שבת דף ל"ה ע"א הביא בשם הראב"ד שהקשה, דהא גם כלי המחזיק פחות מארבעים סאה בלח אי אפשר לאדם לטלטלו כשהוא מלא מחמת כובדו, וכיון שאינו מיטלטל מלא וריקן, למה הוא טמא. ותירץ, שהתורה שיערה באותן הדורות של מתן תורה שהיו גבורי כח, ע"ש. והיינו, דהדין ד'כלי הבא במידה' אינו תלוי באם הוא מיטלטל מלא וריקן בפועל, אלא דהוא דין של 'שיעור', והתורה קבעה את השיעור לפי הדורות של מתן תורה.

וזה מתאים לשיטת הראב"ד בהלכה, דהוא דין בפני עצמו ד'כלי הבא במידה' טהור מחמת גדלו, ועל כן שפיר שייך בזה דין של 'שיעור', אבל לשיטת הרמב"ם דמה דהוא 'בא במידה' אינו אלא סימן בעלמא שחוקתו שהוא עשוי לנחת, ועל כן הוא דאינו מקבל טומאה, הרי פשוט דהדין ד'כלי הבא במידה' לענין דין קבלת טומאה תלוי באם הוא מיטלטל מלא וריקן בפועל, ולא שייך לומר שניתן בזה דין של 'שיעור' לפי הדורות של מתן תורה.

אלא דבאמת צ"ע בעיקר התירוץ שהביא הריטב"א שם, דהן אמת דלענין שיהא נחשב הכלי 'בא במידה' בעינן שיהא מחזיק שיעור ארבעים סאה בלח, ובלאו הכי ליתא ביה לדין הטהרה ד'בא במידה', הא איכא עוד דינא דכלי העשוי לנחת, אפילו קטן, טהור, וכיון שסוף סוף בדורות שלנו אי אפשר לאדם לטלטלו כשהוא מלא מחמת כובדו, הרי עשוי הוא לנחת, ואפילו להראב"ד בפ"ג דכלים הנ"ל דבכלי קטן לא מקרי 'עשוי לנחת' רק היכא דאיכא איסור בטלטולו דומיא דשולחן ומנורה, מכל מקום הכא דאי אפשר לשום אדם לטלטלו, לא גרע מזה, והדין נותן שיהיה טהור.

דברי חכמים

המשך מעמ' ב' הגאון הגדול ר' אצחמ' גרבוז שליט"א

וכתב דהר"ש הביא גירסא דכל הספרים מטמאין את הידים חוץ מספר "עזרא", וכיון דהוא מילתא דלא שכיחא לא הזכירו הרמב"ם, אמנם בפיהמ"ש גרס הרמב"ם חוץ מספר העזרה. ועיין בחזו"א (ידים סימן ז' ס"ק ט"ו) דר"ל דלפ"ד הרא"ש דהטעם דבמקדש לא גזור, וא"כ הטעם בספר העזרה הוא משום דאין טומאת ידים במקדש, וא"כ הך דינא כבר הביאו הרמב"ם (פ"ח מאה"ט ה"ו), ונמצא דלא השמיט דין זה, אלא דבדעת הרמב"ם א"א לומר כן, דהא ביאר בפיהמ"ש טעם אחר להא דספר העזרה שאני, דהוא משום חשיבותו ומוראו לא הוצרכו לגזור. ועוד, דהא הר"מ לשיטתו (פ"ח ה"ו) הא דאין טומאת ידים במקדש היינו דאין מטמאין במקדש, אבל לעולם הידים עצמן טמאות, והכא הא הוי לענין דהיידים עצמם אינן טמאות [אמנם בדברי הרמב"ם בחולין (דף ל"ג) מוכח דהוי הלכה דלא חיילא טומאה על הידים במקדש, ואם נפרש דכוונת הרא"ש כאן דבמקדש לא גזור משום דאין טומאת ידים במקדש, מוכח גם מדבריו בדעת הרמב"ם]. ובעיקר דברי הרמב"ם דהיידים טמאות אלא דאין מטמאות במקדש, תמה בחזו"א שם מ"ש ממשקי בית מטבחיא דאין נטמאין כלל בעזרה, ועיי"ש בכ"ד החזו"א. עוד כתב החזו"א דאם נפרש דלפ"ד הרא"ש הטעם דאין ספר העזרה מטמא הוא משום דאין טומאת ידים במקדש, מוכח דגם בעזרת נשים ליכא טומאת ידים, דהא הס"ת היה מונח בביהכ"ס סמוך לעזרה, כדמבאר ביומא ס"ח ע"ב, (והיינו בבית שני). וע"ע במרכה"מ מ"ש"כ ליישב השמטת הרמב"ם הך דינא, ובס' סדרי טהרות דף קנ"ד ע"ב.

מצודת החולדה טמאה ושל העכברין טהורה.

וכתב הרמב"ם בפירושו ובפ"ה מכלים (ה"ב) דשל עכברין ל"ל צורת כלי, וכ"כ הרע"ב, והגר"א פירש דשל חולדה חשיב עשוי לקבלה לקבל את עור החולדה, ובעכברין אין עשוי לקבלה, שא"צ להעכבר אלא שיהרג, ומבואר דכה"ג דאין לו צורך בקבלה ל"ה עשוי לקבלה.

אמנם בדברי הר"ש והרע"ב לעיל (משנה ה') דכתבו על רחת של גרנות דטמאה משום דעשויה להשליך החרצנים, חזי' דגם כשעשוי להשליך פסולת חשיב ב"ק ועשוי לקבלה. אכן צ"ל דמ"מ ל"ד לעכבר דאין כוונתו כלל לקבלה אלא לצידה, ולכן לא חשיב עשוי לקבלה, משא"כ כשמקבל פסולת להשליכו, חשיב שפיר ב"ק העשוי לקבלה.

נידונים בפרק ש

בדין עשוי לקבלה

(א) שנינו בפרקין (מ"ה) רחת של גרוסות טמאה ושל אוצרות טהורה, של גיתות טמאה, ושל גרנות טהורה זה הכלל העשוי לקבלה טמא לכינוס טהור:

ופי' הר"מ והרע"ב דשל גרוסות משמשת להכנסת החיטים לריחיים, ושל גיתות משמשת להשליך את הפסולת מן הגת, ובשני אלו הרחת טמאה, אבל בשל אוצרות ושל גרנות הרחת משמשת לגרוף ולקבץ את החיטים שבארץ ובשני אלו טהורה.

ולא נתפרש להדיא במתני' אם יש לרחת בית קיבול והחילוק בין עשוי לקבלה או לכינוס הוא לענין קבלת טומאה דאורייתא, או שמיירי ברחת ללא בית קיבול שטומאתה רק מדרבנן ובוה דוקא הקילו שבעשוי לכינוס טהור.

ובחזו"א (ס"כ סק"ח) כ' בתחילת דבריו דמתני' מיירי דוקא בכלי עץ הפשוטים שאין להם בית קיבול, ולבסוף צידד דאפי' בשיש להם בית קיבול מיירי מתני' עיי"ש.

אמנם הדבר צריך ביאור דכיון שיש לרחת בית קיבול ובפעולת הכינוס החיטים נכנסים לחללה מדוע לא תחשב עשויה לקבלה.

ובפשוטו יש לומר שבדין כלי קיבול לא מספיק שהחיטים שוהים בחלל הבית קיבול, אלא צריך שכובד החיטים יינשא על ידי הכלי דומיא דשק שהוא מטלטל את כל מה שבתוכו, ולכך ברחת העשויה לכינוס שהחיטים נגררים וכובדם על ארץ אינה עשויה לקבלה.

אמנם יל"ע בזה מלקמן פט"ז מ"ה דתנן 'סגנויות של נצרים טמאות', ופי' הר"ש והרע"ב שסגנויות הם כלים המשמשים לכסות את הפירות בשדה, ומבואר שבדין עשוי לקבלה אין הכרח שכובד הפירות יהא על הכלי ואפי' באופן שהקרקע מקבלת ולא הכלי טמא, וקשה א"כ מדוע ברחת העשויה לכינוס טהורה.

[ובעיקר דין סגנויות יל"ה"ק הא משמשות לחיפוי ותנן לקמן סופט"ז דהמשמש לחיפוי טהור, ועי' משנ"א שם שביאר דיש לחלק בין כיסוי שהוא טפל לעיקר הכלי, ובוה חיפוי טהור, לכלי המשמש לבדו לחיפוי וכ"כ התפא"י ברפ"ט דאהלות, אמנם עדיין יל"ד מקב הקיטע שבת ס"ו. ואכמ"ל].

ובחזו"א (ס"כ סק"ח) כתב לבאר הא דעשוי לכינוס טהור וז"ל ועשוי לקבלה מיקרי כל שרצונו בקבלתו, אף אם ממלא ומנפץ מקרי עשוי לקבלה, ועשוי לכינוס היינו שמכבד ומדחה את המפוזר למקום כינוס, ומיהו אפשר דהעשוי לכינוס ואין משתמשים בקבלתו אף אם יש לו בית קיבול גמור טהור דאין מטלטל מלא, אף שאי אפשר בלא קבלה בשעת כינוס, מ"מ לא מיקרי קבלה כיון שאין נהנה בקבלתו יותר מדחיה וכיבוד בלא קבלה עכ"ל.

ולפ"ד נראה בדבריו שבשביל להחשב ככלי קיבול צריך שיהא ענין ותועלת מהקבלה יותר מאשר בלי קבלה, וכל שהתוצאה עם ב"ק וכלי ב"ק שוה מתבטלת מעלת הב"ק, וזה הטעם שבעשוי לכינוס טהור כיון שהתוצאה בכינוס החיטים שוה כשיש דפנות וכשאין דפנות.

ולפי"ז ייצא דכל היכא שדפנות הרחת מסייעות לכינוס החיטים, גם בעשויה לכינוס תהא טמאה, כיון שבזה הוא נהנה בקבלתו ע"י הרחת יותר משאין לה בית קיבול.

אמנם יותר נראה דאין כוונת החזו"א שאין תועלת בדפנות לפעולת הכינוס, דבסתמא יש תועלת על ידי הדפנות ולכך ייצרו את הרחת עם דפנות דוקא.

ומש"כ החזו"א דאין תועלת מהקבלה ר"ל שהתועלת שיש בדפנות היא לא בקבלתם ברחת דהיינו בשהות של החיטים בחלל הרחת, אלא בפעולת הקיבוץ כלומר שהדחיה והגרידה נעשות באמצעות דפנות הרחת,

ולמדנו בזה שבשביל להחשב עשוי לקבלה צריך דוקא שיהא תועלת של קבלה מהדפנות ולא סגי שיש תועלת ושימוש אחר בדפנות שאינו קבלה.

וכן מבואר בפיהמ"ש לרמב"ם שכי' העשוי לכינוס כלומר לקבץ בו, לא לקבץ בתוכו, ר"ל שהשימוש בדפנות לכינוס הוא שע"י מקבצים ולא לקבל בתוכם ולכך טהורים.

בדין עשוי לקבלה במצודה של עכברין לפי הגר"א

(ב) מצודת החולדה טמאה ושל עכברין טהורה: בבאור החילוק בין מצודת החולדה שהיא טמאה למצודת עכברין שהיא טהורה, עי' בפיהמ"ש לרמב"ם ש"כ וברע"ב שפי' שמצודת חולדה יש לה צורת כלי ושל עכברין אין לה צורת כלי וכ"ה הוא בד' הרמב"ם פ"ה מכלים ה"ד עיי"ש.

ובאליהו רבא פי' שמצודת חולדה טמאה משום שעשויה לקבלה שהוא צריך לעור החולדה, ושל עכברין טהורה משום שאין צריך לעכבר אלא שיהרג ואינה עשויה לקבלה. ע"כ

ולכא' מבואר בד' הגר"א דבדין עשוי לקבלה צריך שיהא לאדם צורך חיובי בדבר המתקבל, ולכך דוקא במצודה של חולדה שהאדם נהנה מעור החולדה חשיבא עשויה לקבלה, אבל במצודה של עכברים שכל הצורך הוא בסילוק העכבר והריגתו אינו בכלל עשוי לקבלה.

ולפי"ז כלי עץ העשוי לסלק פסולת יהא טהור כיון שאין לו צורך חיובי בפסולת אלא רק לסלקו מן הבית ואינו עשוי לקבלה.

ויל"ע דהא בפרקין (מ"ה) שנינו רחת של גיתות טמאה, ופי' הר"ש והרע"ב דרחת של גיתות עשויה לסלק את החרצנים והזגין מן הגת ומבואר בזה דכלי העשוי לסלק את הפסולת טמא דחשיב עשוי לקבלה. [ועי' דברי חכמים ממורנו הגר"א גרבוז שליט"א גליון זה].

[ויש מקום לומר דמצודה דמתני' אין לה בית קיבול, (כמש"כ הרמב"ם פ"ה מכלים ה"ד) ובשל חולדה טמאה משום פשוטי כלי עץ המקבלין, ובשל עכברין טהורה דבכה"ג שאינה אלא לסילוק פסולת לא גזור חכמים, ומשא"כ ברחת של גיתות שיש לרחת בית קיבול וטמאה דאורייתא אפי' בעשוי לסילוק פסולת חשיבא כלי קיבול.

מקלדת מחשב

בגיליון הקודם נכתב לדון על שלכאורה פלאפון מקבל טומאה ככלי מתכות, כיון שהחוטם והמקום שהקול יוצא הוא עיקר הכלי והוא עשוי ממתכות.

כעין זה יש לדון במקלדת של מחשב, דלכאורה חוטי המתכת הם העיקר, ודין הוא שיקבל טומאה ככלי מתכות. ואף שלמקלדת אין שימוש בלי המחשב, מ"מ מקבל טומאה כמספרים של ספרים שמתבאר בגמ' [שבת נ"ח ב'] שכל מספרות מקבלת טומאה, הגם שכל השימוש של המספרים רק של שני החלקים יחד.

במחשב נייד שהמקלדת מחוברת וכלי אחד עם המחשב, יש לדון שהמעמיד של המחשב זה המסך שהוא פשוטי כלי זכוכית, ואינו מקבל טומאה. אך אולי הדיסק שבפנים הוא העיקר, והוא כלי מתכות. וצ"ע.

על כל פנים אם נדון על המקלדת לבד, כגון מחשב נייד שהמקלדת חלק נפרד מהמחשב עצמו, לכאורה נחשב כלי מתכות שמקבל טומאה.

כספומט

ובעת יש לדון מה הדין של כספומט, דהיינו מכשיר אחד שמשמש להוציא כסף על ידי ג' פעולות. א': הכנסת הכרטיס. ב': לחיצה על המקשים. ג': יציאת כסף מהמכשיר. ויש לדון בתרתי, חדא אם מקבל טומאה. ועוד יש לדון אם תמצ' לומר שמקבל טומאה, אם שייך לסדר שטמאים וטהורים ישתמשו בכספומט ולא יקבלו טומאה.

הנה החלקים החשובים והעיקרים בשימוש הכספומט הם ממתכות, דהיינו מקום היציאה של הכסף, [וכן גם מקום הכנסת הכרטיס], וממילא נראה שכספומט מקבל טומאה ככלי מתכות. אמנם אי משום הא אין מניעה לטהור להשתמש בכספומט אפילו אם יקרה מקרה שנטמא מטמא מת שנעשה אב הטומאה, שהרי הכסף שיוצא מהכספומט לא מקבל טומאה, וכשהכסף יוצא יוכלו להוציאו בלי לגעת בכספומט. [אלא שאולי יגזרו חז"ל שלא להשתמש בכספומט מחשש נגיעה בכספומט עצמו - אם הכספומט מקבל טומאה]. בלחיצת הכפתורים יוכלו ללחוץ על ידי ניילון וכדומה שאינו כלי ואינו מקבל טומאה. [לגבי כפפות ניילון נכתב בקצרה בגיליונות הקודמים, ובע"ה עוד חזון למועד להביא את הנידונים שיש בכפפות ניילון].

אמנם אם הכספומט יקבל טומאה ממת עצמו עשה חרב כחלל, ולדעת הרבה ראשונים [עי' ר"ש ריש אהלות] חרב כחלל מטמא באהל, דהיינו כשטהור יניח את האצבע מעל גובה המחשב יקבל טומאת אהל ויעשה אב הטומאה שבעה ימים. אלא שמטומאת אהל בנקל להישמר, אם לא שימוט עליו מת בפתע פתאום.

ויש לדון אם יש אפשרות שטמאים ישתמשו בכספומט ויישאר הכספומט טהור. והיינו שיקפידו שלעולם לא יגעו טמאים בכספומט, כגון שתמיד יהיה הכספומט עטוף בניילון. דלכאורה אף על פי כן עלול הכספומט לקבל טומאה, דאם נדה או זב ילחצו על הכפתורים שבכספומט יטמאו את הכספומט בטומאת היסט, שהרי הם מסיטים חלק מהכלי.

וזה תלוי במחלוקת ראשונים אם היסט במקצת כלי מטמא, לדעת התוס' [עירובין כ"ז א' ד"ה כל, נדה ל"א ב' ד"ה תחתון] אין היסט מטמא אלא אם מסיט כולו [או רובו - עי' חזו"א זבים ד' ז' ד"ה מ"ד], וא"כ בלחיצה על הכפתורים לא יטמא משום היסט. אך הראב"ד [תו"כ מצורע זבים פרשתא ד' ה"ד] והרמב"ן [נדה ל"ג א'] סוברים שאף היסט במקצת מטמא, ולפ"ז בלחיצת הכפתור יטמא משום היסט.

אמנם במקלדת שלא לוחצים אלא הכול נפעל במגע, צריך לבדוק אם יש בה איזה שהוא היסט.

ואיך שלא יהיה, אף שהמקלדת מקבלת טומאה, יכול אחר כך טהור ללחוץ עליה באופן שאינו נוגע בה ולא יקבל טומאה, דכיון שאינה עשויה למשכב ומושב אינה נעשית אב הטומאה, ואינה מטמאה במשא, וממילא אף אם הטהור נחשב מסיט את הלחצנים של המקלדת, אין הכספומט מטמאו במשא.

כמוכח שבכל הדברים הללו אין לנו לדעת אם אינן בכלל גזירת חז"ל של ספינה קטנה ואילן שכוחו רע וכדומה, דמפני שהטומאה שכיחה גזרו שיטמא בכל גוונא. ואמנם שם החשש הוא למדרס והיסט, אך ייתכן שאף משום מגע גזרו או יגזרו חז"ל שלא להיכנס לחששות מעין אלו, ובכל גוונא יאסר לטהור ולטמא להשתמש באותו כספומט.

עוד יש לדון בעיקר טומאת הכספומט, שאולי בכלל נחשב ל[משמש] קרקע שאינו מקבל טומאה. שהרי הכספומט קבוע בקיר, ואם לא היה את הכספומט היה חור בקיר של הבנק, וכיון שוודאי שהבנק צריך שכל הקיר יהיה בנוי, יש לומר דנחשב חלק מהבנק, וטהור אף שהיה לו כבר שם כלי בתלוש. וצ"ע וראיה לכה"ז שכלי גמור משמש מעשה בנין, [ומתחילת יצירתו עשוי לכך], אי מיקרי חלק מהבנק שלא מקבל טומאה.

בטריה

בגיליון הקודם נכתב כדבר פשוט שבטריה מקבלת טומאת כלי מתכות, העירו לדון אם כזה דבר נחשב כלי. והנה בטריה שגם מתמלאת לכאן פשוט שנחשבת כלי למלאות אנרגי' ולהשתמש בו, והרי זה כנר של שמן שפשוט בכמה משניות שמקבל טומאה'.

אך יש לדון בבטריה שאחרי שהיא נגמרת אי אפשר להשתמש בה שוב, אם לדון אותה כמו חותלות שכתב הרמב"ם דאינו מקבל טומאה. והנידון הוא בהרבה כלים חד פעמיים, ובע"ה ייכתב על זה בהמשך הגיליונות אם כללא הוא שכל כלי שלא משתמשים בו רק פעם אחת אין לו שם כלי. וצריך גם לדעת את המציאות אם אי אפשר למלאות אותו עוד פעם, או שרק לא הכינו לו את האפשרות למלאות אותו עוד פעם, אבל מצד החומר גם הוא יכול להתמלאות עוד פעם.

והעירו דאולי כיון שיש לו בלאי ואינו יכול להתמלאות לעולם, נחשב גם שאין לו חשיבות כלי, וצ"ע.

אל כבוד מעלת עמלי התורה העוסקים בענייני טהרות הי"ו.

בענין הנידון במעליית אם נחשב משמש עם הקרקע, לכאן יש בזה נ"מ גם לענין הרכבל המתוכנן בירושלים שמויעד להוליך את העולים לכותל המערבי ועובר מעל בית קברות.

וכמדו' שיש בזה הוראה שלא תהיה אפשרות לכהנים ליסוע בזה דהוי דבר המקב"ט ואינו חוצץ

(ועוד יש לדון אי חשיב אוהל זרוק, עיין מל"מ טו"מ פ"ד ה"א ד"ה ודע שראיתי שכתב שאוהל נגרר אינו אוהל זרוק, וא"כ הנגרר ע"ג חבל אינו אוהל זרוק).

ובענין הגדרת משמש עם הקרקע יש לדון מדברי התוספתא ב"מ פ"ה ה"ח דמרכוף של זמר טהור דנעשה לשמש עם הקרקע ופי' הגר"א דמחמת כבודו משתמש בה כשהוא מונח בקרקע. (ולפ"ז לכאן רכבל נקבע שימוש במקום מסוים בקרקע אלא דא"כ יש לדון בכל כלי כבד כמו מקרר ומכונת כביסה שמחמת כבידו משתמש בקרקע א"כ יהיה טהור וצ"ע).

וברמב"ם כלים פ"ד ה"א כתב טהרתו של מרכוף כיון דהוי משמש כלים בשעת מלאכה.

ולפ"ז בשל מתכת טמא ואפשר דגם סברת התוספתא דחשיב משמש עם הקרקע אין זה סברא בכל דבר כבד רק בפשוטי כלי עץ המושמשים אדם ומשמשי'ו דבזה היכי דמחמת כובדו משתמש בה בקרקע זה מגרע מצורת הכלי שבו.

כיון שכל מה שהוא כלי הוא מחמת שימושי האדם בו (וכעין מה שכתב הגאון ר' בונים שרייבר שליט"א בגיליון הקודם) נכיון שהאדם משתמש בו בקרקע חשיב משמש עם הקרקע שזה חיסרון בצורת כלי, אבל כלי גמור שקבוע לו מקום בקרקע אין קביעתו בקרקע מחמת כובדו מגרע מצורת הכלי שבו. (ולפ"ז אין מקור מהתוספתא לטהר כלי מתכות שנקבע להם מקום כמו מקרר ומכונת כביסה ורכבל).

ובמה שכתב הרב ש"פ שליט"א בנחתום המשתמש בארובות של בעה"ב בטהורים לכאן ותלוי בפלוגתא הרמב"ם והראב"ד דלהרמב"ם של בעה"ב הוי צורת האחרת אבל להראב"ד דהוי חיסרון בייחודו של הארובה לשימושי קבלה א"כ נחתום המשתמש בארובות של בעה"ב שפיר מרבץ טומאה (אפי' אי הוי בבעלות הבעה"ב).

עוד נתעוררתי להתקשות בדיון ים נפה של סלתין שכתב החזו"א ס"כ סק"ו דאיירי שאין לו דפנות ולכך טהור לת"ק משום כלי קיבול.

וצ"ע מדין משמרת שמויעדת לקבלת פסולת ומבוי בתוספתא ב"ב פ"ה ה"ג דמשמרת שבלחה ומשמשת מעין מלאכתה טמאה והיינו בדיון טומאת אריג וא"כ ה"נ ים נפה של גדלת המקבל עפרורית יהיה טמא בדיון אריג (ואפשר שזה כלול בקושיית הרמב"ם כלים פ"ה ה"א).

ואפשר דמשנתנו פליג אתוספתא כמו שכתב בא"ר בכ"ח מ"ט דמשמרת טהורה גם ממדרס וגם משאר טומאות וא"כ תנא דתוספתא דמטמא משמרת בשיטת ר' יהודה דמטמא ים נפה של גדלת.

ובעיקר פירוש ים נפה למש"כ הר"ש דיש לו זר דהיינו דיש בו דפנות א"כ לא דמי למשמרת דהוי אריג סתם ושייך לדון בו טומאת אריג אבל ים נפה שהוא אריג עם דפנות כבר בטל שימושי אריג של בגד ואין לטמאותו משום אריג רק בדיון בית קיבול ובזה מיושב קושיית הראב"ד.

ואם יש איזה הערות בדברים אלו אשמח לקבל

בהודאה ובברכה הרב אברהם שונברג נוה יעקב ירושלים

בענין טומאת לבד

איתא בגמ' בשבת נז: ת"ר שלשה דברים נאמרו באיסטמא, ואינה מטמאה בנגעים,

פירש"י דעשויה כמין לבד ואינה מטמאה בנגעים דכתיב בגד.

והקשו תוס' מאי אריא בנגעים אפי' במת ושרץ אינה מטמאה דבעי' טווי ואריג.

ואומר ר"י דמטמאה בשרץ מק"ו מפכים קטנים שטהורים בוב וטמאים במת איסטמא שטמא בוב דשייך בה מדרס אינו דין שיטמא במת ושרץ.

והרמב"ן כ' וז"ל ואין בזה טעם כלל שאם הוא בגד אף בנגעים תטמא ואם אינה בגד אף בשרצים לא תטמא ולענין מדרס ודאי טמאה אם ייחדה למדרס שאפילו פשוטי כלי עץ נתרבה למדרס. עכ"ל.

ותמוה לי מה דנו הראשונים אם לבד מטמא הא תוספתא מפורשת היא כלים ב"ב פ"ה והובא בר"ש פכ"ז מ"ה העושה חלוקה מן הלבד אם יש בו שלשה על שלשה טמא, וכן כ' הרמב"ם פ"א מכלים הי"א הלבדים כבגדים לכל דבר. ויליף לה בתו"כ כמו שהביא הכס"מ שם. וצ"ע.

(ואגב מבואר בד' הרמב"ן גדר בפשוטי כלי עץ שלא חשיב כלי אלא דמטמא מדרס ומזה הוכיח ללבד) הרב מרדכי שמואל הלוי פישל

ניתן לשלוח מכתבים למדור זה

עד שב"ק פ' שלח ע"פ כתובת המייל שבגב הגליון

פ"ד מ"ד וכו' הטמאים שבעגלה העול של מתכות, והיינו שרק הכלי מתכות שבעגלה טמאים וכו' הרמב"ם בפ"ה ה"ה ש"כ אלו כלי מתכות המתטמאות בעגלה העול של מתכת וכו', ועמדו המושג"א וחזו"א דהיינו מיירי, דאם הם מחוברים היה בדין שהכל יהיה טמא, ועוד הק' בחזו"א דתנן בפכ"ב מ"ב דהעול והקטרב אינן חיבור, ולכן כ' המשנ"א והחזו"א דמיירי באינם מחוברים, והמשנ"א הוסיף דחלקי העגלה יש להם שם בפנ"ע, ולכא"ו צ"ע דבפשוט כל הנך חלקים מחלקי העגלה, אינם משמשים בפנ"ע אלא עם העגלה, ובסוגיא דבשבת נ"ח ב' גבי זוג וענבל הרי מבואר דכלי שנפרק ואינו ראוי למלאכתו הראשונה, אע"פ שהדיוט יכול להחזירה טהור, ולמה כאן חלקי העגלה טמאים, ואף דיש להם שם בפ"ע, וכמשנ"ב המשנ"א, מ"מ הרי בפשוט אין להם שימוש אלא יחד עם העגלה, אך לכא"ו זה תלוי במה שנחלקו הגר"ח והחזו"א איך להעמיד את הסוגיא דשבת שם, דבחי" ר"ח הלוי פ"י מכלים ה"ט"ו כ' דהזוג לחודא יש לו שם בפ"ע, וע"ז נידון הסוגיא בשבת שם, וע"ז מסקי' דטהור, בלא שעושה מעין מלאכתו הראשונה, [כרבא וריו"ח], א"כ לדבריו יקשה דאף שיש לכל חלק מהעגלה שם בפ"ע, כיון שלא משמש בפ"ע, היה בדין שיהיה טהור, אבל החזו"א בגליונות, כ' דמיירי שם דהזוג לא חשיב שיש לו שם בפ"ע, וזוהו דנו בסוגיא שם, אבל בכלי שיש לו שם בפ"ע אף שמשמש יחד חלק נוסף, הרי מוק"ט ולחזו"א א"ש מתינו' דעגלה, דנימא שכל חלק יש לו שם בפ"ע ומשו"ה טמא, אף שאינו משמש לבדו, אבל להגר"ח צ"ע,

ונראה דלדעת הגר"ח י"ל דבאמת כל חלקי העגלה מחוברים זל"ז, ואעפ"כ רק כלי המתכות שבעגלה טמאים ולא כל העגלה, וביאור הדבר, דאף דאיירי במחוברים, מ"מ אין זה חיבור גמור לענין מגע, אלא לגבי לתת חשיבות כלי, לחלקי המתכות שבעגלה, שבוה שנחשב שמחוברים לעגלה נחשבים שהם חלק מעגלה, ויש להם חשיבות כלי מעשה, דהרי כל מה שהחלקים של מתכות לא יכולים לק"ט בפ"ע משום שחסר להם את השימוש, ולגבי זה סגי בחיבור גמור, דאף שהחיבור לא חיבור למגע, כדתנן דעול וקטרב אינו חיבור זל"ז, והיינו דלגבי נגע בקצת לא חשיב נגע בכלול לא חשיב חיבור, מ"מ נחשב שהכלי מחובר לעגלה לגבי שהוא חשיב כלי, ומצינו כיו"ב בטומאות אוכלין, דהרמב"ם פ"ו מטו"א ה"ז כ' אוכל פרוד שהא כולו מכונס ודבק זה בזה, אע"פ שאינו חיבור להתטמא ואינו כגוף אחד, כמו שביארנו הרי הוא מצטרף לכביצה למטא אוכלים אחרים, ע"כ, הרי שיש חיבור שהוא רק לגבי לתת חשיבות של שיעור כביצה, אבל לא למגע, דאם נגע בזה לא נחשב שנגע בשני, ועכ"ז חשיב שיש בו שיעור כביצה, וא"כ י"ל דכמו"כ לגבי כלים כה"ג דיש חיבור רק לגבי לגבי שנחשב לתת חשיבות כלי ע"י שמחובר לו חלק השני, וע"ז זה הוא כלי מעשה, ומיושב גם מה שהק' החזו"א מהמשנה בפכ"ב דהעול והקטרב אינו חיבור, ד"ל דאינו חיבור למגע, אבל מ"מ הוא חיבור לגבי להחשיב כל חלק שהוא כלי מעשה, והטומאה חלה רק על המתכות, משום שיש להם שם בפנ"ע,

ואמנם עיקר דברי הגר"ח צ"ע מכמה משניות, כמשה"ק החזו"א בגליונות, ע"י פ"א מ"ה דעקרב טמא ולחיים טהור משום שאין לו שם בפ"ע, כמש"כ הר"מ בפ"ט ה"א שהטעם שלחיים טהור שאין לו שם בפ"ע, הרי שאם היה לו שם בפ"ע היה טמא, אף שאינו משמש לבד, וכן במ"ט דנום שהוא עשוי כקדירה מלמטון וכעדשה מלמעלה דהקדירה טמא משום ב"ק, וכעדשה טהור, וכו' הרמב"ם משום שאין לו שם בפ"ע, הרי דאם היה לו שם בפ"ע אף דמשמש עם החלק הנוסף טמא, וצ"ע,

והנה אי נימא דכלי שיש לו שם בפ"ע אף שאינו משמש בפ"ע טמא, [ודלא כהגר"ח], מתבאר היטב דברי הרמב"ם פ"א הכ"ד, דמינקת שנטמאת וחברה בדלת טהורה, ופקע טומאתה, אבל קודם שנטמאת עדין מוק"ט מכאן ולהבא, והדברים צ"ע שאחר שנטמאת פקע טומאתה איך מוק"ט מכאן ולהבא, וגם צ"ע שזה היפך הדין ממגירה שעשה שיניה חור לדלת, ש"כ הרמב"ם פ"י ה"ז דלא פקע ממנה הטומאה אבל אינה מוק"ט מכאן ולהבא, וביאר הגאון הגדול ר' איתמר שליט"א (בג"פ במדבר) דבמינקת אף שנשאר עליה שם כלי, משום שעומד להחזירה לשימוש הקודם, מ"מ כיון שאינה ראויה עכשיו לשימוש, חשיב שבירה לטהרה, ומרן הגר"ל כ' במשיב דבר שהוא תימה דאם חשיב שנשאר לו השם כלי, א"כ איך זה יהיה שבירה לטומאה הקודמת, ואמנם אין זה כ"כ קושיא, דאי נימא ששבירה היא טהרה, [כשיטת רש"י חולין קכ"ג א'] א"כ יתכן שהוא שבירה לגבי מעשה טהרה, אף שנשאר שמו עליו דמ"מ היה כאן מעשה שבירה, אבל מ"מ עדין קצ"ע דאף ששבירה היא טהרה, אף שנשאר לו קב"ט, מ"מ בפשוטו השבירה היא ע"י שמבטל את תשמישו של הכלי הקודם, אבל כאן במינקת אם נחשב שבטל שימושו הקודם, א"כ לא היה לו לק"ט כלל, [דהשימוש של עכשיו לא מטמא, שהוא משמש עם הקרקע], ואם מוק"ט מחמת השימוש הראשון לא היה זה שבירה, וצ"ע, אכן אי נימא דכלי שיש לו שם בפ"ע אף שאין לו תשמיש בפ"ע, טמא, א"כ הדברים מתיישבים היטב, דהרי נמצא שהקבלת טומאה תלויה בעיקר בהשם ולא בשימוש, ואילו שבירה י"ל דהוא תלוי בשימוש, נמצא שאף שהכלי פקע ממנו שימושו שאינו ראוי, מ"מ כיון שעדין יש לו השם, [כיון שעומד להחזירו], א"כ יש לו קב"ט, ואין זה נוגע כלל אחד לשני, דהשבירה תלוי בהשימוש, והקב"ט תלוי בהשם, ומינקת שמה עליה, רק השימוש בטל, ולכן הוי שבירה, ומ"מ מוק"ט מכאן ולהבא, ששמה עדין עליה, וזוהו גם מתבאר שהוא היפך ממגירה שחיברה לדלת, שבטל שמה, ומשו"ה אינה מקב"ט מכאן ולהבא, והשימוש לא בטל, משו"ה ל"ה שבירה, ודברי הרמב"ם מבוארים היטב, וזוהו גם מתבאר היטב מה שהראב"ד פליג על הרמב"ם, דהוא לטעמי' דהראב"ד הרי לא ס"ל דהקב"ט תלוי בשם אלא בשימוש, ומשו"ה אין מקום לחלק בין שבירה לק"ט, דאם הוא נחשב שנשאר לו השימוש, א"כ אין זה שבירה, משא"כ הרמב"ם שס"ל שקב"ט תלוי בשם ושבירה תלוי בשימוש, א"כ אין זה סתירה כלל שנחשב שבירה, ומ"מ נשאר לו השם לענין קב"ט, וכמש"נ,

הרב בן ציון חדש ר"מ ישיבת

בענין טומאת ארץ העמים במפליג בים ובזמן הזה

במדור למעשה (גליון 25) נכתב דעולי רגלים הבאים מארץ העמים בספינה, האנשים טמאים בטומאת ארץ העמים, עד שיעברו ספירת שבעת ימים לטומאה מעת שהגיעו לאדמת ארץ ישראל, וזה אינו מדוקדק דאיתא במתניתין אהלות פרק י"ח משנה ו'המהלך בארץ העמים ובסלעים וסמא בים, ובשונית טהור.

וכתב הר"ש דמה שאיתא בניזר (נ"א) הנכנס לארץ העמים בספינה טמא היינו בנהרות, אבל בים לא גזור. ואפילו בנהרות אם יכול ליכנס להם מארץ ישראל בלא הפסק קרקע שאינה בתולה, ולשיטת הר"ש יש עצה שיטהרו כשהם בספינה. דבים לא קיימת טומאת ארץ העמים, אמנם הרמב"ם חולק דכתב (פרק י"א טומאות מ"ה) המהלך בארץ העמים בהרים ובסלעים טמא טומאת שבעה. בים ובמקום הים עולה בזעפו טהור, משום נוגע בארץ העמים, וטמא משום אוריה. ומבואר שההולך בים טמא רק משום אוריה דארץ העמים, וטומאה זו כתב הרמב"ם (הלכה ב') המתטמא בגושה טמא טומאת שבעה, וצריך היה שלישי ושביעי. אבל הרמב"ם באוירה, אין צורך היה שלישי ושביעי, אלא טבילה והערב שמש, ואם כן אף הרמב"ם אין טומאת האנשים טומאת שבעה, אלא כטבול יום שלא בעיני הזאה, וטמא רק טומאת ערב. (ורק מחמת קרקע היבשה צריכים לספור טומאת ז', אבל יכולים ליטתר מן זה בזמן שהם מפליגים בים).

ובשולחן ערוך (סימן שס"ט) כתב: אסור לכהן לצאת לכל ארץ העמים. וכתב ה"פתי תשובה" בשם ה"שבות יעקב", דמוכח שנוהג גם בזמן הזה. וכתב הלואי דכל שמעתתא יהא ברורים כמו דין זה. וע"ש שחולק דבזמן הזה שאין ארץ ישראל מוזהקת בטהרה- אין איסור. וכן פירש הט"ז בדעת השו"ע. ורעק"א כתב בשם מהריק"ש שנהגו היתר מפני הפרנסה. ודומה להיתר דמבואר בגמ' דף י"ג דשרי ליכנס לארץ העמים להציל ממונו. וצ"ע על מה נהגו כהנים לצאת מארץ ישראל לחו"ל אף באופן שאין צורך פרנסה. (אמנם כהן הנוגד שם, יש לו היתר להשאר ויש להסתפק אם בא לא"י לזמן קצר אם שרי לחזור. ועיין מנחת חינוך מצוה רס"ג ס"ק י"ז דנקט שנוגד בחו"ל ובא לא"י אסור לחזור).

וכן יש לעורר דאף בארץ ישראל במקומות שכבשו עולי מצרים, ולא כבשו עולי בבל, כתב הרמב"ם (פ"ה ביכורים ה"ח) דיש טומאת ארץ העמים. וכתב הרמב"ם דמאשקלן לדרום זהו ארץ העמים, וכן מעכו לצפון זהו ארץ העמים. ויתכן שהוא דווקא על המקומות הסמוכים לים. וכן דעת הרא"ש פ"ד דחלה מ"ח והרשב"א פסקי חלה שער ד' אות ח'. ואם כן אליבא דשו"ע אסור לכהן לצאת לשם ואף בזמן הזה. ולרעק"א לצורך פרנסה יש להקל,

אבל לצורך טיול בעלמא אין להקל.

עוד יש לעורר דהרמ"א סימן שס"ט מביא מחלוקת דיש אומרים שכהן מוזהר על חרב כחלל ויש מקילין וכן נהגו להקל. ויש להסתפק אם בארץ העמים נעשה אב טומאה שמטמא כל כלי(עיי' רמב"ם פ"ה ה"א) האם כלי מתכות אומרים שנעשה כחלל. ובמקדש דוד טהרות סימן מ"ט הביא ראיה דארץ העמים נאמר דין חרב כחלל. והבא להחמיר דכהן מוזהר על חרב כחלל אין לו ליגע בכלי מתכת שהגיע מארץ העמים עד שיזה מאפר פרה. ולשיטת הרמב"ם פ"ה טומאות מ"ה ה"ג כל הכלים דינם ככלי מתכת.

עוד יש לעורר דכתב הרמב"ם (פ"א ה"ג) עפר בית הפרס ועפר ארץ העמים שבא לארץ ישראל, אם יש בכמום אחד כחותם המרצופים- טמא, ואם לאו- אינו מצטרף. ובהלכה ד' כתב הרמב"ם: המביא תנורים וספסלים וכלי חרס מארץ העמים עד שיזקק וספסלים טמאים משום ארץ העמים. משהוסקו טמאים משום כלי חרס שנטמא בארץ העמים.

ומבואר להלוקח עפר ומגבלו לכלי חרס ולא הוסק, ושמביאו לארץ ישראל, יש כאן טומאה של ארץ העמים. ודווקא אם הוסק אז אבד שם קרקע ארץ העמים.

וזה לשון ה"ליקוטי הלכות" נזיר דף נ"ד בובח תודה אהל זרוק לאו שמיה אוהל ועל כן דינו כהולך בארץ וצריך הזאת שלישי ושביעי. וכן הוכיח מלשון הרמב"ם (פ"א ה"ה) דמהלך בים טהור משום נוגע וטמא משום אוריה, אבל הנכנס לארץ העמים בשדה, היות שהאהל זרוק לאו שמיה אוהל, הוא חייב הזאת שלישי ושביעי. וכן מוכח מפיהם"ש (אהלות פ"ח מ"ו) וכשאנו אומרים אהל זרוק לאו שמיה אוהל הרי הוא כמהלך בארץ, ובכלל גושה וצריך הזאה. וממילא כלים שהגיעו מארץ העמים, דינם כקוקים להזאה וטמאים בטומאת מ"ה. ובספר "טעם ודעת" העיר על כהן הנוגע בשיש הבא מארץ העמים, דאף שנוגע בו בארץ ישראל הוא יטמא, שזהו גוש כביריתו שנטמא. וכתב דהנוגעים בזה סומכים על שיטת הש"ך שבזמן הזה אין צריך כהן לזהר מטומאת ארץ העמים.

והדבר פשוט דשינהג למעשה דיני טהרה. כל המשתמש בכלי שהגיע מארץ העמים ולא טהור, הכלי יטמא את האוכלין שבתוכו, ואין להכניס לכלי תרומה וקדשים. ולחידוש ה"מקדש דוד" דכלי מתכות אמרינן חרב כחלל. אם כן כלי מתכות שבא מארץ העמים הוא אבי אבות, ומטמא אדם וכלים, דאדם הנוגע בכלי זה הוא אב הטומאה.

וכהן שגיע באדם זה נעשה ראשון לטומאה, ונאסר באכילת תרומה וקדשים, והוא הערה גדולה לדינא דכהן, כדי לא להטמא חייב להתרחק מלנגוע בו. (אלא שאינו עובר אסור אם נגע בו).

אבל לא כל הכלים הם כאלו!!! אל תשכח שיש את הקנונים הגדולים והסוגים הגדולים שזה סוג של כלי שרק בשלב הראשוני שלו הוא עדיין לא נקרא כלי... רק בשלב שמיצרים את הבסיס של התחתית שלו רק את זה אפשר לעשות במצב של טומאה... אבל ברגע שמתחילים טיפה להתרומם... כשמתחילים לבנות את הדפנות של הכלי... משיעשה שני דורים לרוחב שלו... זהו... זה כבר גולמי כלי עץ והוא מקבל טומאה... נו... מה עושים עם זה???

אז הנה!!! בשביל זה יש לנו את תוכנית העבודה היחודית הזו!!!!

כל יום בשעה 4 מתיישבים כולם ומתחילים לבנות את הקנונים... את הבסיס שלהם... ויש הספק!!! עד שעה שבע חייבים להגיע לכה"פ לדור אחד... ושם סטופ!!! שם נעצרים!! לא להמשיך... כעת מקווה... מחליפים בגדים... ואז יש שקיעה... כמה דברי תורה על פרשת השבוע... מחכים להערב שמש... יופי... ברגע שאנחנו רואים את הכהנים נכנסים לאכול בתרומתן... קדימה... כעת אפשר להמשיך... להשחיל את הדור השני ולגמור את הקנונים...

הנה לך תיאוריה בע"מ שמעניקה לנו איזה פרשנות מה כ"כ משנה לנו הדקויות מאיזה שלב הכלי מתחיל לקבל טומאה... למה המשנה מביאה לפעמים רשימה כ"כ ארוכה של כלים... ותנא כי רוכלא ליחשיב ולזייל לכל אחד יש את השלב המסוים שלו מאיתנו הוא נחשב כלי... בא נשאל ככה: מי הזמין את השאלות האלו?? למי זה נ"מ?? אז הנה לך דוגמא... יש כאן אנשים שעובדים תחת לחץ של זמן... והם צריכים לייצר כך וכך כלים... והם מעדיפים שהכלים לא יקבלו טומאה משעת עשייתם... נו... איך נעשה את זה???

האם נגזר עלינו שכל בתי המלאכה האלו יהיו רק במתכונת של משמרות לילה? אז לא!! לא חייבים... חז"ל נתנו לכל בעל מלאכה כזה את ההגדרה המדויקת שלו... איזה שלב בייצור הוא יכול לעשות עוד לפני הערב שמש ואיזה שלב הוא צריך לאחר לאחמ"כ...

עוד הערה נקודתית... מה שנקרא רקע כללי לנושא של כלי עץ...

כבר הוזכר כאן במדור זה, שלכל כלי יש את המאפיין המסוים והיחודי שלו!!! את השימושים המסוימים שניתן להנפיק דווקא מהמין הזה... והרקע הזה לפעמים מאוד נחוץ... כי כשמבינים את זה פתאום הרבה דברים מסתדרים... אז כמובן שהמאפיינים העיקריים והשימושיים של כלי עץ זה מה שנקרא "מוטוריקה גסה"!!!

ציוד כבד... כלי איכסון... ארונות... מיטות... שולחנות... כל הרהיטים היותר כבדים, ע"פ רוב הם מסווגים לכלי עץ! לכן בכלי עץ מצוי הדין של כלי העשוי לנחת, או לחילופין כלי העשוי למדרס... עד כאן המאפיינים המוכרים של כלי עץ... אבל יש עוד מאפיין קצת יותר צדדי...

מה שנקרא בלשונו "חד פעמי"!! כן... לא רק בדורנו יש צורך בכלים חד פעמיים... מאז ומעולם היה צורך בכלים חד פעמיים... והמין היחיד שהיה יכול לספק את הצורך הזה היה המין של כלי עץ... (כמובן בערבון מוגבל... לא מתקרב לתעשייה שיש היום) רק לשבר את האוזן: הנקרא "חותלות של תמרים"!!! שכל הנידון ש"כ" אקטואלי היום בהלכות שבת סביב פתיחת שקיות בשבת (אם זה שקית חלב או איגול או אפילו שקית במבה) השורש והדימיון לזה בגמ' זה מחותלות של תמרים... (או חבית של חרס... שגם בזה מצינו כלים שחשיבותו פחותה ושוברים אותו עם גמר השימוש) שהיו מאלתרים איזה אריזה של צורי דקל סביב התמרים או מה שזה יהיה...

ובאמת בפרקים שלנו אנחנו רואים התייחסות לכלים שנעשית מצורי דקל וכו'... שהמשנה דנה מאיזה שלב הם מקבלים טומאה וכו'... ודי בזה עכ"פ לשבוע זה...

לקראת עונת הביכורים הרוגשת ובאה מתעורר כעת ביקוש רב לסלסלאות מהודרות ומעוצבות בטוב טעם מבית היוצר "סלסלה ותרוממך" שע"י משפחת ידידנו החבר ר' מלכיאל...

אשר ע"כ דרוש תגבור של עובדים בימים אלו... ב-קורות חיים חובה לצרף כרטיס "חבר"!!!!

ובכן: בניגוד לשעות העבודה המקובלות בשאר בתי המלאכה... הרי בבית המלאכה לסלסלאות בני החברים... הוחלט על שעות העבודה יוצאות דופן...

אז בפה: לוח הזמנים בבית חרושת מתחלק לשני שלבים... שתי משמרות... המשמרה הראשונה מתחילה בשעה 4.00 אחרי צהריים... עד השעה שבע בערך... בשעה שבע ורבע יש הפסקה!!! הפסקה באוירה תורנית... הכוללת מקווה והחלפת בגדים, תפילת מנחה, תהילים המחולק או לימוד משניות... ואז בשעה 8.15 מסתיימת ההפסקה וכעת מתחילה המשמרה השניה של העבודה עד השעה 10.30 בערב... עד כאן מסלול העבודה בשבועות אלו...

כעת תנחש למה??? למה זה תכנית העבודה??

זה פשוט שיקול של חסכון... תבין: כאמור בימים אלו יש ביקוש גדול של סלסלאות... ולכן העבודה נעשית בסרט נע ובכמויות מסחריות... והיות ויש פה הרבה עובדים אז מטבע הדברים הכלים נהיים טמאים כבר משעת עשייתם... ואם נצטרך כעת ללכת ולהטביל כל כלי... ועוד לייבש אותו (סו"ס זה כלי עץ... ולא סתם כלי עץ אלא שעשוי מענפים שהמים לא מוסיפים להם...) זה גורם מאמץ מיותר... וצורך בכח אדם נוסף... וזה עלול להיות לא ריווחי...

בפרט!!! שברגע שאתה מוכר כלי שצריך טבילה... אז כאן כבר צריך השגחה מיוחדת... ויש כאלו שברגע שהם אמורים להניח בכלי הזה ביכורים... ובדיוק הם מגיעים לחנות ורואים שהכלי הזה טעון טבילה... אז הם לגמרי מקבלים רגלים קרות וחושבים פעמיים... בקיצור: זה לא מוסיף לשיווק של הכלי!!! לכן לנו בתור בית מלאכה שרוצה לשווק טנא מהודר שאמורים להניח בו תרומה... יש לנו עניין לעשות כל מאמץ כדי לחסוך את השלב הזה של קבלת טומאה משעת עשייה... כדי למנוע רגישויות ורתיעה מהכלים...

לכן!!!! מהסיבה הזו פנינו ליעוץ מסודר עם סנהדרי של כ"ג השוכנת בעיר... וקבלנו מהם תכנית מדוקדקת לפרטי פרטים!!! קבלנו הוראות מדויקות על כל כלי באופן ספציפי מה תהיה שעות היצור שלו ותכנית העבודה שלו...

לדוגמא: הסלים של עץ וכלכלה... יש בימים אלו ביקוש אדיר לכלכלות מהודרות של עץ... כעת איך אנחנו מייצרים כלכלות וסלים באופן שהם לא יקבלו טומאה ולא יצטרכו טבילה???

אז תתפלא לשמוע... דווקא סלים וכלכלות זה החיים הכי קלים... כי הסלים מקבלים טומאה רק משיחוסם ויקנב... זאת אומרת: כמעט לאורך כל התהליך של הייצור של הסל... הוא בכלל לא מקבל טומאה... רק לקראת הסוף... כשמגיע השלב ש"יחוסם ויקנב" רק אז הוא מתחיל לקבל טומאה... זאת אומרת: עד השלב הזה אפשר לייצר אותו בטומאה!!!! ורק אז החלק האחרון הזה צריך להשאיר למצב של טהרה... עד כאן סלים... מי מדבר על הכלכלה... כלכלה זה עוד יותר טוב... הכלכלה מתחילה לקבל טומאה רק משיחוסם ויקנב ויגמור את התלויה... זאת אומרת: רק בסיומת האחרונה אחרונה... רק את זה אסור לתת לטמא לגמור את זה... ממילא הסלים והכלכלות זה הכי קל... אנחנו נותנים לטמאים גמורים לעשות את זה... עד השלב הסופי הזה!! ואז הם מכניסים את זה לחדר נקי וטהור...

ואז אחד החברים מגיע ומסיים את זה בכמה דקות... והנה לך כלי טהור בלי בעיות...

נידונים ברק

המשך סעיף ה'

אמנם יל"ד בזה מסתימת ד' הגר"א שכ' דשל עכברין טהורה שאינה עשויה לקבלה, ולא חילק בין דאורייתא לדרבנן].

ולמשנ"ת לעיל מד' החזו"א דעשוי לקבלה הוא רק בשיש בו תועלת של קבלה, י"ל שצורת השימוש במצודה הוא שעל ידי דפנות המצודה העכבר נתקל ואינו מצליח למהר ולברוח ואדהכי והכי נחבט בראשו מהמקל שבראש המצודה ונהרג, וכל כה"ג אינו בכלל עשוי לקבלה כיוון שהדפנות לא נועדו לקבל בתוכם אלא להכשיל את העכבר במרוצתו, ובוה שאין תועלת מהקבלה אינו נחשב עשוי לקבלה.

ורק במצודה של חולדה שאחר תפיסת החולדה הוא צריך לעורה ומעוניין שתשאר במצודה חשובה עשויה לקבלה.

[ויל"ד לפי"ז דמצודה של עכברים שהעכבר נכנס בתוכה ואינו יכול לצאת עד שיבוא